

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო

საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი

განსახლების პოლიტიკის ჩარჩო-დოკუმენტი

აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის გაუმჯობესების პირველი პროექტი

E-60 ავტომაგისტრალის აღაიანი – იგოეთის (კმ43-კმ80) მონაკვეთის
რეაბილიტაციის პროექტი

სექტემბერი 2006 წელი

ბანსახლების პოლიტიკის ჩარჩო-დოკუმენტი¹

(E-60 ავტომაგისტრალის აღაიანი – სვენეთის მონაკვეთის ოებილიტაციის პროექტი)

შესავალი

განსახლების პოლიტიკა მომზადებულია წინასწარი პროექტირების, გარემოსდაცვითი სკრინინგისა და განსახლების პროექტის ეგიდით, მოწონებული ალტერნატივების შესაბამისად, საერთაშორისო სტანდარტებისა და მსოფლიო ბანკის არანებაყოფლობითი განსახლების სფეროში სამოქმედო პოლიტიკის (4.12) და საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების მიერ განსორციელებული პოლიტიკის მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით. დავალება ეხება დაახლოვებით 37 კილომეტრიან აღაიანი-სვენეთის მონაკვეთს, რომელიც მდებარეობს 43-ე და მე-80 კილომეტრ ნიშაულებს შორის.

გზის მშენებლობა და მასთან დაკავშირებული მუდმივი და დროებითი ნაგებობები მოითხოვს წინასწარი შეფასებით დაახლოვებით 153 ჰექტარი მიწის განთვისების გზის კორიდორის გასწვრივ.

აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის აღაიანი-სვენეთის მონაკვეთზე სარეაბილიტაციო-სამშენებლო სამუშაოები არ მოითხოვს კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის დიდი მასივების ექსპროპრიაციას. არსებული გზის ორივე მხარეს განლაგებული მიწის ნაკვეთების დიდი ნაწილი გზის დეპარტამენტის საკუთრებაშია. ამდენად, არსებული 2-ზოლიანი გზა შესაძლოა გაფართოვდეს 4-ზოლიან გზამდე განთვისების ზოლის არსებულ ფარგლებში.

პროექტის მიზანია მინიმუმადე შეამციროს არანებაყოფლობითი განსახლება და ხალხის ფიზიკური ადგილგადანაცვლება. საჭიროა დეტალური ინვენტარიზაცია, რათა განისაზღვროს ამ მიზნის მიღწევა. გზის მშენებლობის პროცესში პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული, მოსახლეობის უმწეო ნაწილის მიმართ განსახორციელებელ შემარბილებელ დონისძიებებს.

წინამდებარე ანგარიში ასახავს ქმედებებს, რომელთა განხორციელება საჭიროა არანებაყოფლობით შეფასებასა და მიწის განთვისების პროცედურებს შორის შესაბამისობის მიღწევის, ასევე პროცესში ჩართული პასუხისმგებელი ორგანოების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად. ანგარიში გვთავაზობს კონცეპტუალურ ჩარჩო-დოკუმენტს ამ კონკრეტული პროექტისათვის არანებაყოფლობითი განსახლების პროცესის მოსამზადებლად.

ეს განსახლების პოლიტიკის ჩარჩო-დოკუმენტი (გპ) არის პროექტი, რომელიც ხელახლა გადაისინჯება მიღებული კომენტარების გათვალისწინებით. იგი შეიცავს სახელმძღვანელო მოსაზღვებებს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის (სდ) მიერ განსახლების ქმედებათა გეგმის (გქ) შესადგენად. ამ გქ-ში დეტალურად იქნება აღწერილი ზემოქმედებას დაქვემდებარებული ქონება და საკომპენსაციო ღონისძიებები.

¹ დოკუმენტი მოამზადა Bonifica Spa-მ (იტალია) და თბილისის სატიტულო კომპანიამ (საქართველო) 2006 წ; კლიენტი: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი; დაფინანსებულია მსოფლიო ბანკის მიერ;

პასუხიმგებელი ორგანოები

საქართველოს მთავრობაში, გზის მშენებლობაზე ძირითადი პასუხისმგებლობა ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს გზის დეპარტამენტს ეკისრება.

ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს საგენერაციო გზების დეპარტამენტის გარდა, რიგი დეპარტამენტები წამყვან როლს შეასრულებენ აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის პროექტის დიზაინში, მშენებლობასა და გაშვებაში. საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად. ბუნებრივი რესურსებისა და გარემოს დაცვის სამინისტრო პასუხიმგებელია ეკოლოგიაზე, ნიადაგის, მიწის დანიშნულების შეცვლის საკითხებზე. მოცემულ ეტაპზე სასოფლო-სამეურნეო მიწის არასასოფლო დანიშნულებით გამოყენებასთან დაკავშირებული საკითხები აღნიშნული სამინისტროს დონეზე წყდება.

ამასთანავე, ბუნებრივი რესურსებისა და გარემოს დაცვის სამინისტრო შეაფასებს გარემოზე უარყოფით ზემოქმედებას და განახორციელებს ეკოლოგიურ ექსპერტიზას, რის საფუძველზეც გაიცემა გარემოსდაცვითი ნებართვები. მიწის მართვის სამმართველო და გეოდეზიისა და კარტოგრაფიის დეპარტამენტი ბუნებრივი რესურსებისა და გარემოს დაცვის სამინისტროს ექვემდებარება. გეოდეზიისა და კარტოგრაფიის დეპარტამენტის კომპეტენცია გეოდეზიისა და კარტოგრაფიის სახლემწიფო მართვის პოლიტიკის პრაქტიკული განხორციელება. აგრეთვე, მიწის მართვის სამმართველოს კომპეტენციას განეკუთვნება მისი რაციონალური გამოყენება, მიწის მიზნობრივ გამოყენებაზე სახელმწიფო კონტროლი და ნიადაგის ეროვნის საწინააღმდეგო დონისძიებების გატარება.

ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო, ბუნებრივი რესურსებისა და გარემოს დაცვის სმაინისტროს მსგავსად, ხდება სხვადასხვა დეპარტამენტებისა და განყოფილებისაგან, რომლებიც აგრეთვე ახდენდნენ ზეგავლენას და მონაწილეობას იღებენ გზის მშენებლობასთან დაკავშირებულ საკითხებში. საქართველოს კანონი ნებართვებისა და ლიცენზიების შესახებ ითვალისწინებს მშენებლობის ნებართვის გაცემის პროცედურებს. ამ კანონის 22.24 პარაგრაფი განსაზღვრავს მშენებლობის ნებართვის გაცემის აუცილებლობას განსკაუთრებული დანიშნულების ობიექტების მშენებლობაზე. ავტომაგისტრალი, რომელიც უნდა აშენდეს აღაიანი-სვენეთის მონაკვეთზე ამ კატეგორიას მიეცუთვნება. განსაზღვრებული დანიშნულების ობიექტებზე მშენებლობის ნებართვა გაიცემა ადგილობრივი მმართველობისა და საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს მიერ, ამგვარი უფლებამოსილება მათ საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 11 აგვისტოს (მუხლი 5) დადგენილება №140-ის საფუძველზე აქვთ მინიჭებული. მიუხედავად კანონში არსებული საკითხის ამგვარი ფორმულირებისა, საავტომობილო გზების დეპარტამენტს შესაძლოა არ დასჭირდეს მშენებლობის ნებართვის მიღება ლიცენზიებისა და ნებართვის შესახებ კანონის 1.2 პუნქტის საფუძველზე, ვინაიდან იგი განეკუთვნება სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებას. ეს მუხლი ადგენს, რომ კანონი ლიზენციებისა და ნებართვის შესახებ არ ვრცელდება იმ საქმიანობაზე, რომელსაც ახორციელებს „საქართველოს მთავრობოს სტრუქტურის, უფლებამოსილებებისა და საქმიანობის წესებს შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული სამინისტრო ამ მის გამგებლობაში არსებული სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება.

მშენებლობის დაწყებამდე აუცილებელია დიალოგის გამართვა ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებსა და ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს შორის, რათა საკანონმდებლო კოლიზიამ არ შექმნას დაბრკოლებები მშენებლობის დაწყების პროცესში. განსაკუთრებული დანიშნულების ობიექტების მშენებლობის

დაწყებამდე, საჭიროა ჩატარდეს არქეოლოგიური კვლევები და სათანდო დასკვნა პროექტის გეგმას დაერთოს.

მიწაზე და უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების აღიარების და რეგისტრაციის საკითხებში იუსტიციის სამინისტრო უველაზე მნიშვნელოვან როლს ასრილებს. მიწაზე და უძრავ ქონებაზე საკუთრების აღიარება და რეგისტრაცია უშუალოდ იუსტიციის სამინისტროს საჯარო რეესტრის ეროვნულ საგენტოში უნდა განხორციელდეს.

ცხრილი 1. სახელმწიფოს ადმინისტრაციული პასუხიმგებლობები

სამინისტროები და დეპარტამენტები	პასუხისმგებლობა
საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო	მოიპოვებს ექსპოპრიატორის უფლებას, იქნება მშენებლობის დამკვეთი, დაიქირავებს სამშენებლო კომპანიას და მთლიანობაში პროექტს გაუწევს მონიტორინგს.
გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო	ზედამხედველობას უწევს და იდებს გადაწყვეტილებებს მიწის დანიშნულების შეცვლის საკითხებზე; გარემოზე ზემოქმედებისა და ეკოლოგიური ექცევტიზის ჩატრების საფუძველზე გასცმეს გარემოსდაცვით ნებართვას.
იუსტიციის სამინისტროს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო	ახორციელებს მიწის ნაკეთებისა და საკუთრების უფლების ინგიფიკაციას, მათ რეგისტრაციას საჯარო რეესტრში
ადგილობრივი მმართველობის ორგანოები	გადაწყვეტილებების შესრულება მიწის ნაკეთებობის დაკავშირებით

საქართველოში აღმოსაველთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის პროცესში მიწის განვითარების საკითხებში ჩართული სახელმწიფო დაწესებულებების სია

მაგისტრალური გზის მშენებლობის პროცესში მიწისა და უძრავი ქონების შეძენის პროცესს არეგულირებს კანონმდებლობის იერარქიულ შტოში უველაზე მაღლა მდგრმი კანონები. ესენია: საქართველოს კონსტიტუცია და კანონი აუცილებელი საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის საკუთრების უფლების ჩამორთმევის წესის შესახებ“. ამ პროცესში ჩართულია საქართველოს პრეზიდენტი, სასამართლო და ექსპროპრიატორი, რომელსაც ამ უფლებას ანიჭებს სასამართლო. თუმცა, ადნიშნულ პროცესში სახელმწიფოს მხრიდან აუცილებლად მიიღებენ მონაწილეობას გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების, ეკონომიკური განვითარების, სოფლის მეურნეობისა და იუსტიციის სამინისტროები.

ცხრილი 2. საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი პასუხიმგებლობები და ექსპროპრიაციის პროცესში ჩართული პირები

უფლებამოსილება	პასუხიმგებელი ორგანო
საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება ექსპროპრიატორის უფლების მინიჭების შესახებ	საქართველოს პრეზიდენტი
ექსპროპრიაციის განხორცილების უფლება	გადაწყვეტილებებს იდებს სასამართლო
უძრავ ქონებაზე ან მიწაზე საკუთრების უფლების შეფასება	მოწვევული იქნება დამოუკიდებელი ექცევტი, რომელსაც იწვევს ექსპრიატორი
ინფორმაცია სასოფლო მიწების მინიჭების მოსავლიანობასთან დაკავშირებით	სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

ცხრილი 3. სამთავრობო, სახელმწიფო და სხვა საჯარო ორგანიზაციები, რომლებიც შესაძლოა მონაწილეობდნენ მაგიტსრალური გზის მშენებლობის პროცესში

1. ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო
2. საავტომობილო გზების დეპარტამენტი
3. იუსტიციის სამინისტრო
4. საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო
5. შინაგან საქმეთა სამინისტრო
6. კასპის რაიონის გამგეობა
7. კასპის რაიონის საკრებულო
8. გორის რაიონის გამგეობა
9. გორის რაიონის საკრებულო
10. გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
11. შრომის, ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის სამინისტრო
12. ტურიზმის დეპარტამენტი
13. სპორტის, ძეგლთა დაცვის და კულტურის სამინისტრო
14. შიდა ქართლის გუბერნატორი
15. ლტლოლვილთა და განსახლების სამინისტრო

პროექტის ზემოქმედების არეალი

გეოგრაფიულად და ადმინისტრაციულად, საქართველო 12 რეგიონად და 68 რაიონად იყოფა. ქვეყნის მოსახლეობა შეადგენს დაახლოვებით 5 მილიონს. ადაიანი-სვენეთის გზის მონაკვეთი გაივლის საქართველოს 2 რეგიონზე ადმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ: კასპი და გორი. მიუხედავად იმისა, რომ გზის ეს მონაკვეთი გამოყენებული იქნა ახალგორის რაიონის მოსახლეობის მიერ (ეს რაიონი ქართულ-ოსური კონფლიქტური ზონის ნაწილია) აღნიშნული 2 რაიონის მოსახლეობისთვის აღაიანი-სვენეთის გზის მონაკვეთს დიდი მნიშვნელობა აქვს. სულ 2 რაიონის მოსახლეობაა 151 387. გორის რაიონი-52 217; კასპის რაიონი-99 170 (2002 წლის აღწერა)

მოსახლეობა, რომელზეც ნავარაუდევ 65-მეტრიან კორიდორში მიმდინარე პროექტი უშეალო ზემოქმედებას ახდენს და გულისხმობს მიწის გასხვისებასთან დაკავშირებულ მოქმედებებს, წინასწარი შეფასებით ამ რაიონების მთლიანი მოსახლეობის ძალიან მცირე ნაწილს წარმოადგენს.

განსაკუთრებული ძალისხმევა იქნება საჭირო, რათა მოქმედება ზუსტად პროექტის ზემოქმედებაში მოქცეულ პირებზე იქნეს მიმართული, რაც ითვალისწინებს პროექტის ფარგლებში შესაძლო დასაქმების შესაძლებლობებს. კონტრაქტორი, რომელიც განახორციელებს სამშენებლო სამუშაოებს საგარაუდოდ გაითვალისწინებს ამ ფაქტორს და ასეთი პირების სამუშაოზე აყვანის შესაძლებლობას პრიორიტეტურად განიხილავს.

აღიანი-სვენეთის მონაკვეთის კორიდორი გადაკვეთავს დაახლოვებით 1023 მიწის ნაკვეთს, რომლებიც ამ ორი რაიონის ტერიტორიაზეა გადახაწილებული.

ცხრილი 2.1. პროექტის ზემოქმედებაში მოქცეული მიწის ნაკვეთები საგზაო მონაკვეთების მიხედვით პროექტის ზემოქმედებაში მოქცეული მიწის ნაკვეთების რაოდენობა

მონაკვეთები	მიწის ნაკვეთების საერთო რაოდენობა	კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების რაოდენობა	სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების რაოდენობა
მონაკვეთი 1	312	25	287
მონაკვეთი 2	218	98	120
მონაკვეთი 3	493	288	205
ჯამი	1023	411	612

პროექტის ზემოქმედებაში მოქცეული მიწის ნაკვეთების ფართობი

მონაკვეთები ბლოკები	ყველა მიწის ნაკვეთების ფართობი (ჰა)	კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების ფართობი (ჰა)	სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების ფართობი (ჰა)
მონაკვეთი 1	64	3	61
მონაკვეთი 2	30	2.8	27.2
მონაკვეთი 3	59.6	22	37.6
ჯამი	153.6	27.8	125.8

წყარო: წინასწარი მონაცემები მოპოვებული შპს ბონიფაკის მიერ ხელმისაწვდომი დოკუმენტაციიდან. საბოლოო რიცხვები დამოწმებული იქნება მიწის კადასტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ.

არსებულ კორიდორში განლაგებულია ჯიხურები და მუდმივი ნაგებობები, განსაკუთრებით იგორეთის შემდეგ, რომელთა მოშლა აუცლებელი იქნება. ამ ნაგებობების დიდი ნაწილი გზის დეპარტამენტის ნებართვის გარეშეა აშენებული. გზის დეპარტამენტის ნებართვის თანახმად მესაკუთრე იღებს ვალდებულებას, საჭიროების შემთხვევაში, კომპენსაციის გარეშე დათმოს მის სარგებლობაში არსებული ფართზე განლაგებული შენობა-ნაგებობები.

ალტერნატივების სოციალური ანალიზი

სოციალურმა ჯგუფმა გასვლითი ვიზიტი მოაწყო 2006 წლის 6 ივნისს კასპის რაიონში, ხოლო 8 ივნისს გორის რაიონში ვიზიტის მთავარი ამოცანები იყო:

- ადგილობრივ მოსახლეობასთან შეხვედრა, რომელთა სახლები აღმოსავლეთ-დასავლეთის გზის აღაიანი-სვენეთის მონაკვეთის მოდერნიზაციის გამო ექვემდებარება დანგრევას და მათვის კომპენსაციის ოდენობის ტიპის განსაზღვრა;
- ადგილობრივ მოსახლეობასთან და ოფიციალურ პირებთან კონსულტაციების შედეგად გზის იგორეთის ნაწილზე საუკეთესო ალტერნატივების განსაზღვრა.

ზემოთ აღნიშნულ შეხვედრებს ესწრებოდა ადგილობრივი მმართველობის ხელმძღვანელობა.

აღმოსავლეთ-დასავლეთის გზის აღაიანი-სვენეთის მონაკვეთის მოდერნიზაციასთან დაკავშირებული ერთერთი უმნიშვნელოვანები საკითხი იყო გზის იგორეთის მონაკვეთის საუკეთესო ალტერნატივის დასახვა. გზის რეკონსტრუქციის წინასწარი გეგმით შემოთავაზებული იყო სამი ალტერნატივა. დეტალური პროექტებისათვის შეირჩა ერთი ვარიანტი, რომელიც პასუხობს დადგენილ სტანდარტებს და მინიმალურ ზემოქმედებას იწვევს ეკოლოგიასა და სოციალურ გარემოზე.

ამ ვიზიტმა გამოავლინა რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომლებიც უნდა გადაწყვდეს პროექტის განხორციელების შემდეგ ეტაპზე ამასთან დაკავშირებით პროექტის კონსულტაციის რეკომენდაციები ასეთია:

- შინამეურნეებისა და შენობების სია, გზის დეპარტამენტის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწების შესახდბ გულდასმით უნდა იქნეს გადასინჯული და შესწორებული, რადგან გორსა და კასპში ვიზიტებმა გამოავლინა ბევრი უზუსტობა, გასაკუთრებით წარდგენილ სიებში მითითებულ მესაკუთრებებთან მიმართებაში.
- ზედმიწევნით მნიშვნელოვანია განხორციელდეს განმარტებითი ქმედებები პროექტის ზემოქმედებაში მოქცეული ხალხისათვის, რადგან მათ არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა მიმდინარე გზის მოდერნიზაციის პროექტზე და შესაძლო ზემოქმედებას მათ შინამეურნეობაზე, ქონებასა და საარსებო სახსრებზე.
- პროექტმა ახლო კონტაქტი უნდა შეინარჩუნოს ადგილობრივ (რაიონის, საკრებულოს) ხელმძღვანელობასთან, რადგან ერთი მხრივ ისინი უზრუნველყოფენ სასარგებლო ინფორმაციას სოციალური და ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ და მეორეს მხრივ შესაძლებლობა აქვთ გააადგილონ ურთიერთობა პროექტსა და ადგილობრივ მოსახლეობას შორის.

სატრანსპორტო კვანძებთან დაკავშირებული სოციალური საკითხები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ადაიანი-სვენეთის გზის მონაკვეთი ადგილობრივი მოსახლეობისათვის მეტად მნიშვნელოვანია. გზის მოდერნიზაცია მათ გარკვეულ უხერხულობას შეუქმნის. ადრე ადგილობრივ მოსახლეობას გზის გადაკვეთა ნებისმიერ ადგილზე შეეძლო. მოდერნიზაციის შემდეგ მათ ამის გაკეთება მხოლოდ სპეციალურად გამოყოფილ ადგილებზე (გადასასვლელებზე) შეეძლებათ, რაც მათვის გარკვეულწილად მოუხერხებელი უნდა იყოს.

მოცემული პროექტის ერთ-ერთი მიზანია თავიდან აიცილოს ნებისმიერი შესაძლო სოციალური კონფლიქტი. აქედან გამომდინარე, 5 მაისს პროექტის წარმომადგენლები გაემგზავრნენ გორში და კასპში, სადაც გამართეს შეხვედრა გამგებლებთან და რაიონის სპეციალისტებთან.

აღსანიშნავია, რომ ორივე რაიონის გამგებლები დიდ ძალისხმევას დებენ არსებული გზის მოდერნიზაციის პროექტში. მათ მიაჩინათ, რომ გზის გაუმჯობესება ხელს შეუწყობს რაიონის ინფრასტრუქტურის განვითარებასა და ამდენად დადებითად იმოქმედებს სოციალურ-ეკონომიკური სფეროს განვითარებაზე. შეხვერის მონაწილეებმა ხაზი გაუსვეს 2-დონიანი გზაკეთების მნიშვნელობას, რაც არ შეაფერხებს ადგილობრივი მოსახლეობის გადაადგილებას.

ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებმა გულდასმით შეისწავლეს პროექტის მიერ მიწოდებული გადასასვლელების წინასწარი გეგმა და რამდენიმე შესწორება შეიტანეს. გორში გამართული შეხვედრის მონაწილეები ადგილზე გავიდნენ და დაათვალიერეს ის ადგილი, სადაც გათვალისწინებულია ადაიანი-სვენეთის გზის გადასასვლელის გაკეთება. მათ ადგილზე იმსჯელეს და მხარი დაუჭირეს ამ ვარიანტს.

მიწის განთვისების პროცედურები და მის განხორციელებასთან დაკავშირებული ვალდებულებები მიწისა და ქონების (აქტივების) განთვისების პრინციპები

აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის პროექტის უმნიშვნელოვანები მიზანი მიწისა და ქონების გასხვისებასთან დაკავშირებით ის არის, რომ ეს უნდა დაეხმაროს პროექტის ზემოქმედებაში მოქცეულ ხალხს აღადგინონ ან გააუმჯობესონ საკუთარი საარსებო პირობები პროექტამდე არსებულ პირობებთან შედარებით. დანარჩენი კონკრეტული მიზნები უნდა მოიცავდეს შემდეგს:
-გზის მშენებლობა ისე უნდა განხორციელდეს, რომ მაქსიმალურად აერიდოს დასახლებულ პუნქტებს, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ხალხის ფიზიკური

- გადაადგილება; შერჩეულმა გასწორმა მინიმალურად უნდა მოითხოვოს კერძო საკუთრებაში ან საზოგადო საკუთრებაში არსებული მიწის განთვისება;
- პროექტირების ისეთი სტანდარტების მიღება, რაც მინიმუმამდე შეამცირებს მიმდებარე ტერიტორიებზე მიწათსარგებლობაზე შეზღუდვების დაწესებას.
  - კომპენსაციის განსაზღვრის სამართლიანი და გამჭვირვალე პროცედურების შემუშავება შემდეგი შემთხვევებისათვის : (1) მშენებლობის პროცესში მიწისა და ქონების დროებითი დაკარგვა; (11) მიწისა და ქონების მუდმივი განთვისება; (111) კორიდორის მიმდებარე ტერიტორიებზე მიწათსარგებლობაზე შეზღუდვების დაწესება.
  - მიწის განთვისება (ან მიწათსარგებლობის უფლების) მოლაპარაკებებით მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე, “ინენტ დომეინის” (ექსპროპრიაციის) უფლების გამოყენებით უკიდურეს შემთხვევებში;
  - მშენებლობის დასრულებისათვის, მიწის აღდგენა წინანდელ მდგომარეობასთან მაქსიმალურად მიახლოებულამდე, რათა მიწის მესაკუთრეებს /მოსარგებლებს/ მოიჯარეებს საშუალება მიეცეთ სრულყოფილად განაახლონ პროექტის დაწყებამდე განსორციელებული საქმიანობა.
  - პროექტის ზემოქმედებაში მოქცეული ხალხი და თემები მაქსიმალურად ინფორმირებული იყოს პროექტის შესახებ, და კარგად ერკვეოდეს იმ პროცესში, რაც უნდა მოჰყვეს მიწის განთვისებას, და ამ საკითხებთან დაკავშირებით მათ უფლებებში და პრეტენზიების დაკმაყოფილების საშუალებებში.
  - შემუშავდეს საჩივრების დაკმაყოფილების სამართლიანი ხელმისაწვდომი მექანიზმები.
  - პროექტის ზემოქმედებას დაქვემდებარებულ (პზდ) ადამიანები მიიღებენ სხვადასხვა სახის მხარდაჭერას, როგორიც აღწერილია თანდართულ განმარტებით ცხრილში, რაც საშუალებას მისცემს მათ, აღიდგინონ საცხოვრისი პირობების პროექტის განხორციელებამდეარსებული დონე. დეტალური გამოსაყენებელი ზომები განისაზღვრება ამ სულსა და იმ სოციალურ-ეკონომიკურ მიმოხილვაზე, დაყრდნობით რომელიც განხორციელდება განსახლების ქმედებათა გეგმის (გქგ) შემუშავებისას დეტალური პროექტირების პროცესში.
  - პზდ მოსახლეობას ეცნობება პროექტის განხორციელების გრაფიკი, გაეწევა კონსულტაცია მიწის განთვისებისა და ქონებისათვის მიყენებული ზიანისა და მისი დაკარგვის პრინციპებზე.
  - საპროექტო მარშრუტის ყოველი მონაკვეთისათვის შემუშავდება განსახლების პოლიტიკის ჩარჩო-პროგრამისა და მბ-ის სამოქმედო პოლიტიკის (OP.4.12), ასევე საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისი განსახლების ქმედებათა გეგმა, რომელიც განსაზღვრავს მიწის განთვისების ძირითად პოლიტიკასა და პროცედურებს
  - ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი შექმნის თავისი ორგანიზაციის ჩარჩოებში ერთეულს, პასუხისმგებელს გქგ-ის შემუშავებასა და განხორციელებაზე.

მიწის განთვისების პროცედურის დეტალები გაიშიფრება გქგ-ებში, მაგრამ ისინი უნდა შეიცავდეს:

- პზდ მოსახლეობასთან საწყისი კონსულტაციების აუცილებლობას მისტვის პროექტის ზემოქმედების თაობაზე ცნობების მიზნით
- მონაცემთა შეგროვებას, გეოგრაფიულ და სოციალურ-ეკონომიკურ მიმოხილვას
- პზდ მოსახლეობისა და ზემოქმედების ტიპის/ინტენსიონის განსაზღვრებებს
- საკომპენსაციო პაკეტის და გქგ-ის პროექტის შექმნას
- პზდ მოსახლეობასთან კონსულტაციების აუცილებლობას
- პზდ მოსახლეობასთნ მოლაპარაკებებისა და კომპენსაციის გაცემის აუცილებლობას
- კომპენსაცია/სარეაბილიტაციო ზომები განხორციელდება სამოქალაქო სამუშაოების მიმდინარეობის მიხედვით, მაგრამ კონკრეტულ მონაკვეთზე სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე.

ზარალის სახეობა	განმარტება	პზდშ კატეგორია	განხორციელება	შედეგი
მიწის მუდმივი დაკარგვა	სასოფლო-სამეურნეო მიწის/საძოვრის დაკარგვა	საკუთრების უფლების მქონე/არმქონე კერძო მფლობელები	(I)ფულადი კომპენსაცია ჩანაცლებითი ღირებულებით ან (II)სანაცლო მიწა იგივე ნაყოფირებით, ადრეშეთანხმებადი ზემოქმედებას დაქვემდებარებულ პირთან	
	უმნიშვნელო (საკუთრებაში მყოფი მოლიანი მიწის <20% დაკარგვა),ან ძლიერი (მთლიანი მიწის >20% დაკარგვა)ზემოქმედება		თუ მთელი საკუთრების 20%- ზე მეტი უქცევოპრიორდება,(I) ან (II) ზომასთან ერთად დამატებით მიღებული იქნება სარეაბილიტაციო ზომები, პროექტის სამუშაოებზე დასაქმებაში პრივილეგირებული მდგომარეობის ჩათვლით	
ქონების დაკარგვა/ დაზიანება	საცხოვრებელი/არასაცხოვრე ბეჭდი შენობის დაზიანება	ზემოქმედებას დაქვემდებარე ბეჭდი ნაგებობის მფლობელი	ფულადი კომპენსაცია ჩანაცლებითი ღირებულებით ამორტიზაციის გარეშე	
	უმნიშვნელო(ნაგებობის<20% დაზიანება) ან ძლიერი (ნაგებობის>20%)დაზიანება		თუ დაზიანება ძლიერია, აშენდება ანალოგიური ნაგებობა	
	გზისპირა კომერციული ნაგებობის (ანუ ჯისურის, გასამართი სადგურის, რესტორანის)დაზიანება	ზემოქმედებას დაქვემდებარე ბეჭდი ნაგებობის მფლობელი	ნაგებობის გადანაცლება ახლოინებარე და უსაფრთხო ადგილზე იგივე ბიზნესის განხორციელების შესაძლებლობის მიზნით,სავტომობილო გზების დეპარტამენტის სარჯებით	მფლობელთან დასადებოა/გასახლებ- ბელიამიწადსარგებლ ობის ხელშეკრულებაა
შემოსავლის / მსხმოიარე ქონების დაკარგვა	ნათესების/ნარგავების დაკარგვა	ზემოქმედებას დაქვემდებარე ბეჭდი ნათესების მფლობელები	ფულადი კომპენსაცია შემნებლობის მიზნით დაკარგული მოსალოდნელი მოსავლის ოდენობით	
	ზემოქმედებას დაქვემდებარე ბეჭდი ნარგავების მფლობელები		ფულადი კომპენსაცია საბაზრო ღირებულებით ტიპის, წლოვანებისა და მოსავლის განსაზღვრის საფუძვლზეთუ ზემოქმდებარებულის გადატანილია,მათინ კომპენსაცია ტოლი იქნება გადატანის ღირებულებისა + რეალური ზარალი	
	მოსავლის გაყიდვიდან შემოსავლის დაკარგვა მშენებლობის პროცესში	ზემოქმედებას დაქვემდებარე ბეჭდი მცხნარების მფლობელები	ფულადი კომპენსაცია შემნებლობის მიზნით დაკარგული მოსალოდნელი მოსავლის ოდენობით	მიწის აღდგენა უნდა მოხდეს შემდეგი სეზონის დადგომამდე
	გზისპირა ბიზნეს- საქმიანობიდან შემოსავლის დაკარგვა	ბიზნესის მფლობელები	სარეაბილიტაციო ზომები,მშენებლობის მიზნით დაკარგული შემოსავლის ოდენობის ტოლი მაიც ფულადი კომპენსაციის ჩათვლით	საგანგებო სარეაბილიტაციო ზომები შემუშავდება განსახლების ქმედებათა გეგმაში (გქ)
დროებითი ზემოქმედება	საძოვართან მისასვლელის დაკარგვა	შინაური ცხოველების მფლობელები	უნდა მოქმედოს დროებითი მისასვლელი	
	მშენებლობის პროცესში დანგრეული შენობა	ზემოქმედებას დაქვემდებარე ბეჭდი ქონების მფლობელი	ქონება უნდა აღდგეს იგივე ადგილზე მშენებლობის დამთავრების შემდეგ	
	შემოსავლის დაკარგვა ბიზნესის აღდილამდე მისასვლელის დაკარგვით	ზემოქმედებას დაქვემდებარე ბეჭდი ქონების მფლობელი	უნდა მოქმედოს დროებითი მისასვლელი	